

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

Mål nr

meddelad i Stockholm den 30 april 2004

T 3590-03

KLAGANDE

AL

Ombud: RE

MOTPART

UR

Ombud: advokaten PS

SAKEN

Fordran

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätt, avd. 5, dom den 22 augusti 2003 i mål T 8448-01

_____

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

Det ankommer på tingsrätten att i samband med målet efter dess återupptagande pröva frågan om skyldighet för part att utge ersättning för motparts rättegångskostnad i Högsta domstolen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

AL har yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens dom fastställer tingsrättens domslut.

UR har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Huvudprincipen enligt 26 § första stycket skuldsaneringslagen (1994:334) är att en skuldsanering befriar gäldenären från ansvar för betalningen dels av de skulder som omfattas av skuldsaneringen i den utsträckning som dessa sätts ned, dels av fordringar som inte är kända i ärendet. Beträffande sådana okända fordringar görs dock undantag för dem som avses i 6 § tredje stycket samma lag. I punkt 5 i sistnämnda lagrum nämns en fordran som är tvistig.

Med begreppet okända fordringar i 26 § skuldsaneringslagen avses sådana fordringar som inte är kända i skuldsaneringsärendet därför att varken gäldenären eller någon borgenär uppgett dem och de inte heller på annat sätt anmälts i ärendet (prop. 1993/94:123 s. 229). Har gäldenären haft kunskap om en fordran men medvetet underlåtit att informera om den i ärendet, har visserligen borgenären möjlighet att enligt 27 § skuldsaneringslagen begära omprövning av skuldsaneringsbeslutet (a. prop. s. 232). Att gäldenären under skuldsaneringsärendet faktiskt haft kännedom om en fordran inverkar alltså inte på frågan om 26 § är tillämplig på den. Vad som är avgörande är i stället om fordringen kan anses tvistig.

Undantagsbestämmelsen angående vissa okända fordringar hänvisar till den paragraf i skuldsaneringslagen som reglerar vilka skulder som skall omfattas av skuldsaneringsbeslutet (6 §). När det där talas om en fordran som är tvistig torde avses en fordran som inte bara är tvistig när skuldsaneringsärendet avgörs utan också är känd i förfarandet (jfr a. prop. s. 142 ff.). När det i 26 § hänvisas till regeln i 6 § om tvistiga fordringar är det däremot i 26 § fråga om i förfarandet okända fordringar. Frågan uppkommer då vilken tidpunkt som är relevant för tvistigheten angående en fordran. Är det tidpunkten för skuldsaneringsbeslutet eller är det något senare tillfälle, t.ex. när fordran görs gällande?

I det lagstiftningsärende som ledde till stiftandet av skuldsaneringslagen fanns undantagsregeln i 26 § om bl.a. tvistiga fordringar inte med i det lagförslag som remitterades till Lagrådet, utan den tillkom på propositionsstadiet. Regeln kommenteras i propositionstexten (a. prop. s. 230) enbart med att en fordran som faller in bland undantagen i 6 § tredje stycket inte prekluderas enligt regeln i 26 § första stycket andra meningen. Några kommentarer om bestämmelsens innebörd

i övrigt lämnas inte. Förarbetena ger alltså ingen ledning hur man skall se på den angivna frågan.

Skuldsaneringsinstitutet har utformats med hänsynstagande till intressen som är i viss mån motstående. Det skall verka rehabiliterande på så vis att svårt skuldsatta människor kan få en möjlighet att lösa sina ekonomiska problem och därigenom kan få en ny chans till ett drägligare och mer samhällsnyttigt liv. Samtidigt måste detta syfte vägas mot de enskilda borgenärernas berättigade intresse att få behålla sin fordringsrätt ograverad, något som i förlängningen också är ett samhällsintresse. Institutet är mot bakgrund härav generellt, så att en skuldsanering i görligaste mån omfattar alla gäldenärens skulder, dvs. präglad av en totalsyn och utformat som en totalreglering av gäldenärens ekonomiska situation. Det bygger vidare på en likabehandlingsprincip som bl.a. skall motverka överenskommelser mellan gäldenären och någon borgenär som tillförsäkrar borgenären bättre villkor än som följer av skuldsaneringen. (Prop. 1993/94:123 s. 73 ff.) I första hand skall en frivillig uppgörelse sökas, men i slutänden kan en tvingande skuldsanering beslutas av domstol. Vid denna skall det göras en allmän skälighetsbedömning där en avvägning kan ske mellan de inblandade intressena (a. prop. s. 96).

När det gäller behandlingen av tvistiga fordringar vid en skuldsanering görs ett undantag från den förut berörda tanken på en totalsyn på gäldenärens ekonomiska förhållanden. Skälet härför är de problem av bl.a. hanteringsmässig natur som ansetts vara förenade med att låta bestridda fordringar omfattas av en skuldsanering, något som föreslagits av Insolvensutredningen vars betänkande legat till grund för regeringens proposition (a. prop. s. 143 f.).

Det är mot bakgrund av grundtankarna bakom skuldsaneringsinstitutet man bör se frågan om hur 26 § skuldsaneringslagen bör tillämpas på en okänd fordran som är tvistig.

Som framgått syftar en skuldsanering till en totalreglering av gäldenärens skuld-situation med hänsynstagande till de olika intressen som då gör sig gällande. Det är därför viktigt att alla skulder är kända i ärendet och kan beaktas vid prövning-en. När det gäller den typ av fordringar som avses i tredje stycket i 6 § skuldsane-ringslagen kan det noteras att undantagen – förutom tvistiga fordringar – angår familjerättsliga underhållsfordringar, fordringar som är förenade med förmåns- eller retentionsrätt och ömsesidiga fordringsförhållanden. Dessa typer av fordringar har av olika skäl ansetts inte böra omfattas av en skuldsanering (a. prop. s. 123 ff., 126 ff. och 134 ff.). Gäldenärens inställning till dessa fordringar saknar därvid betydelse. Beträffande tvistiga fordringar kan gäldenären däremot välja om de skall ingå eller inte i skuldsaneringen beroende på om han eller hon be-strider fordringen (a. prop. s. 143). För att en skuldsanering skall kunna grundas på en totalsyn är det viktigt att regelsystemet medför att tvistiga fordringar så långt det är möjligt är kända i ärendet. Vidare bör regelsystemet vara sådant att det motverkar möjligheter till att det utnyttjas av gäldenären eller någon borgenär på bekostnad av likabehandlingsprincipen.

Skulle man anse att tvistiga fordringar vid tillämpning av 26 § är sådana som vi-sar sig vara tvistiga senare än vid beslutet om skuldsanering, kan man fråga sig varför en borgenär som inte har anmält sin fordran i ärendet skall gynnas framför andra borgenärer vilkas fordringar omfattas av skuldsaneringen, bara därför att den oanmälda fordringen visar sig vara tvistig. Dessutom skulle den märkliga situationen uppkomma att, om gäldenären erkänner skulden, denna omfattas av

skuldsaneringen och bortfaller, medan ett bestridande gör att den inte omfattas och kvarstår. Härtill kommer att en borgenär, som emotser en skuldsanering med inga eller obetydliga utbetalningar till borgenärerna, skulle kunna spekulera i att det är bättre att vänta med att göra sitt anspråk gällande i förhoppning om att gäldenären skall bestrida fordringen så att denna kvarstår. Det nu behandlade alternativet ter sig därför mindre ändamålsenligt.

Skulle åter den relevanta tidpunkten för tvistigheten förläggas till skuldsaneringsbeslutet, blir konsekvensen att en fordran som gäldenären då inte var medveten om, eller i vart fall inte tagit ställning till så att den kan anses tvistig vid den tiden, faller utanför undantaget enligt 26 §. Endast om gäldenären visste om den ”okända” fordringen och bestred denna, skulle den kvarstå efter skuldsaneringsbeslutet. En sådan ordning är knappast godtagbar, och någon anledning att bevara borgenären vid dennes fordran finns inte när såväl gäldenären som borgenären underlåtit att uppge fordringen i skuldsaneringsärendet.

Slutsatsen av det anförda får bli att undantagsregeln i 26 § angående vissa okända fordringar inte ter sig rimlig beträffande sådana tvistiga fordringar som var okända i skuldsaneringsärendet. Med andra ord framstår hänvisningen till 6 § tredje stycket som inadekvat såvitt gäller punkten 5 i stycket. Härav följer att det krävs att en borgenär som anser sig ha en (uppkommen) fordran som kan vara tvistig skall anmäla sin fordran i ärendet för att inte drabbas av preklusionsbestämmelsen i 26 §.

AL har ostridigt inte anmält sin fordran i skuldsanerings ärendet, och hennes fordran får således anses prekluderad enligt 26 § skuldsaneringslagen. Hennes överklagande kan därför inte bifallas.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit: justitieråden Thorsson (skiljaktig), Regner (referent), Dahllöf, Nyström och Calissendorff (skiljaktig)
Föredragande revisionssekreterare: Backelin

HÖGSTA DOMSTOLEN

Bilaga till

Mål nr

PROTOKOLL

T 3590-03

2004-03-08

Justitierådet Calissendorff, med vilken justitierådet Thorsson instämmer, är skiljaktig i fråga om motiveringen och anför:

”Jag anser att domskälen, från och med det tionde stycket, som börjar ”Skulle åter den relevanta tidpunkten”, bort lyda på följande sätt:

Skulle åter den för preklusionsfrågan relevanta tidpunkten förläggas till tidpunkten för skuldsaneringsbeslutet, blir konsekvensen att fordran som gäldenären då inte var medveten om, men senare då fordran görs gällande bestrider, faller utanför undantaget i 26 § och därför prekluderas. Med andra ord framstår då hänvisningen till 6 § tredje stycket som inadekvat såvitt gäller punkten 5 i stycket.

En möjlig tolkning av undantaget i 26 § är att hänvisningen till 6 § tredje stycket punkten 5 endast avser det fallet att gäldenären vid skuldsaneringsförfarandet kände till fordran och hade bestritt den, helt eller delvis, samt att varken gäldenären eller borgenären uppgett den i ärendet och att den inte heller anmälts på annat sätt. Fordran skulle då kvarstå efter skuldsaneringsbeslutet och inte prekluderas i enlighet med huvudregeln i 26 §. Fallet ter sig hypotetiskt och en sådan ordning vore knappast heller godtagbar. Någon anledning att bevara borgenären vid dennes fordran finns inte när såväl gäldenären som borgenären underlåtit att uppge fordran i skuldsaneringsärendet.

Slutsatsen av det anförda är att undantaget i 26 § från preklusion av i skuld-

saneringsärendet okända fordringar, beträffande sådana okända fordringar som är tvistiga, inte ter sig rimligt oavsett val av relevant tidpunkt. Härav följer att det krävs att även en borgenär som anser sig ha en (uppkommen) fordran som kan vara tvistig skall anmäla fordran i skuldsaneringsärendet för att inte drabbas av preklusionsbestämmelsen i 26 §.

AL har ostridigt inte anmält sin fordran i skuldsaneringsärendet, och hennes fordran får således anses prekluderad enligt 26 § skuldsaneringslagen. Hennes överklagande kan därför inte bifallas.”